

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre . . . 3 " — "
 Negyedévre 1 " 50 "
 Egyea szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petsor 5 kr.
 Nyilttérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésekénél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:
 Főter 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények, küldendők.

Megjelen:
 Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:
 Vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal:
 VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pérczek hirdetések és reclamatiók ide intézendők.

Egy szerény nézet ajánlva a volt Aranyosszék közbirtokosági vagyon kezelésével megbízott választmányának.

II.

Lássuk már most történt-e valami e két irányu foglalkozási ág érdekében, mi ezekre nézve a korszerű ismeretek elsajátítását s a gyakorlati életre való alkalmaztatását biztosítaná. Történt, de nem sok. — Maros-Ludasán nyílt meg újabban egy felsőbb néposkola, s Tordán kilátásba van helyezve egy polgári iskola felállítása, melyek közül az előbbinek idővel talán a gazdasági, — az utóbbinak pedig valamely ipari (házi ipar) ág lesz kiegészítő része.

E két intézettel, mint mondtam, idővel talán összekapcsolandó gazdasági s valamely iparág tanítása azonban csak olybá vehető, mint a levesnél a fűszer, mi a gyomrot felingerli ugyan az emésztésre s ha utána emésztési való is kerül a gyomorba igen jól operál, míg ha a pecsenye elmarad éhesebbnek érzi az ember magát mint ebéd előtt. Így fogják magukat érezni ez intézetekből kikerült tanulók is, mert amit az iskolákba a tárgyak halmaza miatt a sok tárgyakból hallhatnak, láthatnak s tapasztalhatnak, azon tárgyakra nézve nem lehet egyéb izelítőnél s ha a tanulóknak nem adatik azon alkalom, mely ezen izelítőt állandó benyomással változtassa, csakhamar elmosodik a más irányu utóbenyomások által. Ez észrevételeimre, tudom, mondani fogják többen, hogy „kezdetnek ez is elég” — „lassan megyünk megszire” stb. Én ezeket mind elismerem, de azért mégis azt mondom, hogy „minden órának leszakaszad virágját.” —

Ezért most, midőn a volt aranyosszéki közbirtokosság ama dicső tette által erre a legkedvezőbb alkalmat nyújtja, a tulnyomó számu kis- és középbirtokosok érdekében azon szerény nézetemet vagyok bátór a nagyon tisztelt bizottság becses figyelmébe ajánlani: működjék közre, hogy e közvagyon vagy bizonyos része egy „földmives” — „kertész- és gazdaképző” vagy bárminő című oly irányú iskola felállítására fordíttassék, melyben elméleti alappal is bíró, jóra való, értelmes kerti- s gazdasági munkasegédnek, felvigyázó s munkavezető cselédek és önálló kisgazdák képeztesse, a mely iskolából kikerülő növendékek aztán vagy saját kisbirtokukon gazdálkodnának — ha erre alkalmuk volna — vagy pedig más gazdaságokban s gazdasági kertekben mint kerti s gazda-

sági munkasegédnek, a közép- és nagyobb birtokokon, — melyeknek tulajdonosai a gazdaság intézésén kívül még egy s más hivatalt is viselnek, s kiknek körülményei nem engedik, de a gazdaság terjedelme talán feleslegessé is tenné egy magasabb gazdasági intézetet végzett s így nagyobb igényű egyén alkalmazását, — mint esürbirók, udvarbirók, pajta gazdák stb. ezimen nyernének alkalmazást megfelelő fizetésért.

(Vége köv.)

Egészségügyi viszonyaink.

„Ép testben, ép lélek lakik.”
 (Engel)

(folytatás.)

(S). — Az egészségügy egyike a legfontosabb feladatoknak, melyel az összes emberiségnek foglalkoznia kell! Mózes — habár a mikroskopt nem ismerete — bizonyára nem fanatikus eszméktől vezéreltetve, hanem az egészség ügy fontos és üdvöt hozó mivoltából kiindulva tiltotta el a sertés húz élvezését egész Izraelben; — a törzs szilárdítását vélte elérhető, midőn Izrael leányainak testi tisztaságát parancsolt. — A Mahomedánusok a szeszes italok élvezetében erkölcsi és vallásos pusztulást fedeztek fel, s el tiltatták; a rómaiak fürdőintézetei mai napig mintaképül szolgálnak az ujkor hasonmű vállalatáinak! Azonban a görögök voltak az egészség ügy leghatalmasabb ápolói, kik Hygea istennőben imádták azt, a kitől a gyógy tudomány — az egész világra, mint tudomány hátramaradt! — A görög hygieanusok felfogása szerint „az egészség nem egyéb, mint a meleg és hideg, száraz és nedves helyes vegyülete” — míg a betegséget, a „helytelen” vegyülettel fejezték ki! — Tehát a görögöknél találjuk a legnagyobb érdeklődést az egészség ügy iránt: templomokat építettek Hygea imádsására, hol a papok kizárólag a gyógyítás művészetével (!) foglalkoztak. — Legutolsó papjuk Aesculáp volt, Apolló fia. Az aesculápok századokon keresztül hirdették az ígét, s törekedtek népok és fajuk, államuk és nemzetük jólétére! — Legbámulatosabb eredménnyel Hippocrates működött, kiről a mostani orvosi tudomány is — mint alapítójáról tisztelettel beszél, s kinek korunkig fenmaradt művei bámulatra ragadják az olvasót. — Hippocrates Kr. e. 460 született Koszigitén, s 377-ben K. e. halt meg Larissában!

Ezen rövid történelmi vázlat felmúlásával célozom csak az volt, hogy felüntessem azt, miszerint az egészségügynek ember emlékezetig terjedő időkben voltak corifeussai, kiknek tanácsait mint isteni ígét követte a nép — buzgon, vakon, s kérdem, valljon romlására-e? . . . — bizonyára csak javára!! — Mert imé a zsidó nép, mint nemzet és vallás, a mai napig fölntudta magát tartani a történelem viharjaiban; a görög mivelttség — az egész világ összes tudománya és miveltségének mai napig alapkövét képezi; a rómaiak honszeretete a népek és nemzetek millióinál szü-

tén példánykép tündökölt, s egy általában sehol nem találjuk az egészségügyet, vagy mint törvény, vagy mint dogma — érintetlenül, hol a történelem valamely nemzetnek valamely egyéb kiváló tulajdonokat felemlit! —

Most pedig vessünk számot magunkkal, városunk hemzseg a sok doktor, chirurgus, bába — stb. egészségügyi közegektől; — patikánk van három is, s daczára ennek, — még is naponta halljuk a szomorú harangszót, mely a gyászmenetet az öröknyugalomra kíséri; helyiségek, város részek egész jövő nemzedéke pusztul ki, a naponta újabb — meg újabb fajtájú járványok dühe alatt, kiknek nem tudott segíteni sem a doktor, sem a patika! — A jobb gondolkosok (?) kétségbeesetten kaposzkodnak fűhez — fához: — egyik a hideg vízzel akarja visszatartani haldoklóban a szusz, másik kániculában is bundába öltözködik; egyik csak egyszer étkezik napjában, másik többször is de csak „burján”, s mégis mindenik rebegek, mindenik alá van vetve a nyavalyának! — Ezen kétségbeesítő chãoszban alig hiszem hogy valaki gondolt volna a baj eredetére, s ha igen, nem tudta azt föllelni, mert az egészen ismeretlen dolog! —

Minden ügyeink, minden viszonyaink kedvező fordulatot nyerne, ha azoknak kellekeit, eszközeit — intézményekkel könnyebbitjük! Iparunk fejlesztésére pénzintézeteket alapítottunk; tüszvész elleni kárunk enyhítése — s megvédésére — tűzoltó egyletünk van; iskolákban, gyermekeink nevelésére — bővölködünk — stb. — minden, mindennel birunk, de köz, vagy magán egészségügyi viszonyaink rendezésére nős!! mink van?

(Folyt. köv.)

A keleti ügyek.

Az angol flottán kívül más hatalom hajója nem megyen a Dardanellákba.

A „Journal des Debats” megerősíti hogy Andrassy igen erélyes jegyzéket intéz a szentpétervári kormányhoz. A konferencia maga fogja meghatározni, mit von ítélőszéke elé. —

Az europai kongresszus rövid időn megtartatik.

Székhelye Baden-Baden. Minden állam főbb miniszterei által fogja magát azon képviseltetni. Muszkaország ellen három pontban fog Ausztria-Magyarország fellépni: 1. Bulgária muszka hódoltsága ellen, 2. a Duna eloroszosítása ügyében, 3. a Dardanellák kérdésében. Szerbia, Oláhország és Montenegró s szönyegre kerülnek. Ha nem sikerülne ezáltal Muszka országot mérsékletre bírni, Ausztria-Magyarország meg fogja szállani a Balkán félsziget éjszaki részét.

Hobart tengernagy a török flottát Egyiptom vagy Malta alá fogja vezetni hogy megmentse a muszkaóttól.

Muszkaország a drinápolyi békefeltételektől semmi szín alatt el nem áll és azokat leszállíthatlan minimumnak tekintti miéért is minden diplomatiai közbelépés előre is sikertelennek tekinthető.

Rögtön a parlament össesülésekor (márczius 7-én) Mezzacapo hadügymi-

niszter 75 millió rendkívüli hitelt fog kérni, azon indoklással, hogy a helyzet a keleten a kormányt arra kényszeríti, hogy a hadsereget hadilábra állítsa. A spezziai fegyvergyárakban most rendkívüli tevékenység uralkodik és a munkások száma megkétszerezett.

Muszkaország most más oldalról iparkodik a konferencia létrejvetelét s az európai hatalmak megegyezését megakadályozni az által, hogy minden hatalommal külön egyezkedik.

Tötleben tábornok kiküldetett a törökök által átengedett dunai várak beutazására, hogy jelentést tegyen ezeknek ellenállási képességéről és költségvetést készítsen azok eshetőleges megerősítésére.

Nán dorfehérvár, február 16. Muszka utasításokra az egész országban lázas gyorsasággal folytatnak a hadikészületek.

Az „Agence Française”-nek sürgönyzik Bombayból, hogy Muszkaország szövetséget kötött volna Perzsiával.

A szultán újabb sürgönyt intézett Viktória- királynőhöz, melyben arra sürgeti, hogy rendelkezése rögtön vissza az angol flottát, mivel a csár kijelentette, hogy Konstantinápoly megszállásától csak akkor áll el, ha a szultánnak sikerül az angol flotta vissza rendelését kieszközölni. A királynő meg nem válaszolt.

Élénk tárgyalások folynak aziránt, hogy a konfliktus kitörése esetén mily módon lehetne a szükséges kölcsönöket beszerezni. Az osztrák-magyar érdekek teljes megvédésére azon esetben, ha Angliával közreműködve, csak Oroszország ellen viseltetnék a háboru, 300 milliót elegendőnek tartanak, Anglia nélkül 500 milliót.

A csár a szultán legutóbbi sürgönyére válaszolva kijelenti, hogy Konstantinápolyt sohasem szándékozott elfoglalni, de megszállását szükségesnek tartja, mielőtt az angol hadikészületek túlmennék azon a határon, a meddig az angol alattvalók védelméről lehet szó.

A „Times” egy szent-pétervári sürgönyt közöl, mely tudni akarja, hogy a török megbízottak mióta az angol hadihajók Konstantinápolyban vannak, Bulgária teljes autonómiáját meg nem engedhetőnek nyilvánították.

Más pánczélosok bevitórlását a porta meg nem engedte. — A muszka a semleges téren levő konstantinápolyi erődítéseket elfoglalták. A békefegyver megkezdett Drinápolyban.

Tekintve a Muszkaország es a porta közötti bensőbb viszonyra mely a szultán és a csár közötti élénk és barátságos sürgönyváltásban nyer kifejezést, kilátásba van helyezve, hogy a végleges béke Muszka- és Törökország között még a kongresszus előtt alá lesz írva.

Nándorfehérvárt nagy az izgatottság a miatt, hogy Szerbi a iránt oly kevés figyelmet tanúsítottak a békefeltételekben. A metropolita arra kérte táviratilag a czárt, fordítson Szerbiára nagyobb figyelmet.

A „Standard” és a „Morning Post” lehetségesnek tartják, hogy Németország közvetítő szerepet vállal Anglia és Muszkaország között. Kucsuk-Csekendsénél a törökök partii erődítéseket rögtönöznek.

Az igazgatóság a török fővárosban.

A „M H“-nak írják Konstantinápolyból febr. 14-ki kelettel.

Már oly szerények lettünk, hogy azt is nagy szerencsének tartjuk, nem a szultán és sogora Damad pasa bőrében lenni. E két személy most ezéltáblája a a dühöngő néptömegnek. Csak néhány esetet mondok el, melyek borzasztó képét nyújtják az itt uralkodó anarchiának.

Néhány nap előtt a parlamentben voltam és a csoportokban beszélgető képviselők közé vegyültem. A beszélgetés tárgyát a muszkák esetleges győzelmi bevonulása képezte. Különösen heves vitában találtam egy csoportot melynek közepén a kamara elnöke egy stambuli képviselővel a legizgatottabb beszélgetést folytatta. Az elnök megjegyezte hogy most már kiderült néhány hatalom roszakaratu rokonszenve, mire a képviselő szóról szóra ezeket mondta.

„Csak nem hiheti komolyan, hogy egy hatalom rokonszenvezhet egy oly állammal, melynek fejedelme akár melyik serailszajha (bocsánat a kifejezésért de a képviselő szavait idézem) szeszélyeiért föllázdozza minisztereit, tábornokait sőt a nemzet legszentebb jogait, ki oly embereket bizott meg miniszterekül és vezérekül, kiket a nép ítélte már régen csalóknak és tolvajoknak bélyegzett. Ha a parlament, midőn összehívott, felismerte volna azon kötelességét, hogy a nép érdekeit kell képviselnie, akkor rögtön oly tetterre kellett volna magát elhatároznia, mely széttepi a százados láncokat s örök időkre bálmulat tárgya lett volna a művelt világ előtt. Törökországnak szüksége van egy oly szabadsághősre mint Tell Vilmos volt és velem együtt százezeren imádkoznak Istenhez hogy őt feltalálhassuk.“

Megvallom hogy e szavak engem is megleptek, mert a képviselőt már a legközelebbi napokban mely gondolatokba merülve láttam bolyogni. És csodálatos ma már hatodik napja és a merész szónok még ma is szabadon jár-kell Stambul utcáin és keresi a török Tellt.

... Néhány hét előtt hivatalosan kihirdettetett, hogy ha egy ottomán alattvaló a szultán személye ellen intézett falragaszok olvasásánál rajta kapatik, minden további törvényes eljárás nélkül elfogadják és felkötetik.

És tegnap épen a császári palota kapuján egy falragasz diszlott. Több ezer ember állta körül a felolvasást és

a rendőrség nem merte a tömeget szétoszlatni. A falragaszon pedig ez állott:

„Törökök! Abdul Hamid szultán és sogora Mahmud elárulták az országot. Be van bizonyítva, hogy a dunai tartományokat és Bulgáriát egy millió arany líráért eladták Muszkuországnak. A pénz Mahmud házában van elrejtve. A korán pedig azt mondja: „Ha valami rossz történik, az nem maradhat büntetlenül. Minden gonosz tett meg lezz boszulva!“ Törökök! Abdul Hamid és Mahmud gonoszetteket követtek el meg kell őket büntetni. Több ezren vagyunk kiknek fegyverük van és mindegyik elég bátor egy hazaáruló szívébe golyótrópitani! Vegyétek ezt fontólóra Abdul-Hamid és Mahmud és jussan eszetekbe, hogy mit mond a korán“

Torda, 1878. febr. 19.

Tisztelt Szerkesztő úr! Becses lapja hasábjain többször olvastam már ezikkeket telve jó akarattal, melyek a szegény ügyen segíteni kötelességül jelezték a hivataloknak s az egyeseknek.

Teljes ember szeretet és jó akarat tükrözik e cikkekben, s egyszeremind tapintatosság is, a mennyiben a vagyon és személybiztonságot az engedély nélkül kéregetők által veszélyeztetve látják, és azt egy vagy más módon beszűntetni indítványozzák.

S kétségtelen, hogy ez uton történik a legtöbb rablás és gyilkosság, mint ezt a legutóbbi napok borzasztó eseményei is tanúsítják.

Tehát segíteni kell a bajon!

Dologházat, szegényházat hoz javaslatba cikkek, és ez eszme helyén is van; de kérdezze meg az illető városok előljáróit és azt a gyakorlatban czélra vezetőnek nem ismerik, mert a dologházban, nem kapnak dolgot.

E bajon úgy kellene segíteni, hogy országos dologházakat állítsanak fel, melyekben több iparág gyárilag üzemel, a czellengők etc. olcsó munkaerőt adnának, s így a mellett, hogy e társadalmi fekély gyógyíttatnak, az állam még jó üzletet is csinálna, jövedelme gyarapítására.

Megyei és városi élet.

Torda-Aranyosmegye közig. bizottsági gyűlése.

Torda-Aranyosmegye folyó hó 13-án közgazgatási bizottsági gyűlést tartott. Főispán br Kemény György ő méltósága megnyitván a gyűlést mint első zakreferens alispán Miksa Elek tette

szívünek jellemzik. Fialatabb korában minden jövedelmét a szegényekre, betegre, árvákra költötte, úgy hogy sokszor maga is szűkséget szenvedett. Imolai püspök korából sok oly esetet jegyeztek föl róla, amikor minden pénze elfogyott szegények segélyezésére, úgy hogy a később hozzá folyamodókon segíteni ezüstneműt adta zálogba.

Mint tudjuk, fiatal korában testőr szeretett volna lenni, s be is vették. Gyermekek korában azonban egy toba eset, honnan csak nehezen sikerült kimenteni. Az ijedség és meghülés következtében lázba esett, melyből az a szomorú baja származott, hogy koronkint epileptikus rohamok támadták meg. Már rajta volt a pápai testőrök egyenruhája, mikor ily roham jött rá az utcán. Ezt hallva Barbieri herceg, a pápai gárda parancsnoka, azonnal kitörülte a testőrök sorából. Midőn aztán IX. Pius névvel Szent Péter székébe lépett, a többi tisztelgő között Barbieri herceg is megjelent, hogy megerősítését parancsnoki állásában kinyerje az új pápától. — „Jól van, legyen, — mondá a pápa mosolyogva, — de lássa, parancsnok ur, ha ön engem akkor a testőrök sorából ki nem törül, most már talán testőr kapitány is lehetnék“

meg jelentését a melyből a következő főbb vonásokat emeljük ki:

A hasznos házi állatok között semmiféle betegség nem uralkodott. A közbiztonság megzavarva nagyobb mérvben nem volt.

A orozás e hó 15-én M. Ludasan kezdőleg 19-én Felvinczen, 25-én Tordán folytatódik és apr. 15-én Topánfalván fog bevégezteni. A mult hóban beérkezett összesen 697 ügydarab. Vádászejegy kiadatott a 12 frtosokból 6 drb, a 2 frtosból 3 drb, külföldre szóló utlevél 6, igazoló jegy 1 drb.

Az alispáni előterjesztés alapján, az 1877 évi XXII-ik törv. czikk 85 § értelmében, a bagatell ügyek végrehajtása körül eljáró közegek napdíja 40, eljárási díj czimén a mely minden egyes végrehajtási actusnál külön-külön felszámítható 20 kr. lett eltogadva, a fuvar illetmény pedig kilométerenként 15 kr-ra szabotott.

Árvaszáki elnök Tarsaly Gábor havi jelentése szerint hátrálék darab febr. hóra egy sem jött át.

Főorvos dr. Harmath Márton jelentése szerint jan. hóban valamint mult decz. havában a légzőszervek bajai leggyakrabban fordultak elő. A ronesoló toroklob M.- Léta községében decz. havában járvány alakot öltött; egyes esetek még január havában is fordulván elő de járvány jellegét sehol sem öltött.

Felner Iván adófelügyelő mindenek előtt előterjesztette a pénzügyminiszter ő nagyméltóságának a mult évi adóbefizetése eredménye feletti „meg nem elégedés“ jelző leiratát, a melyben adófelügyelő a nagymenyiségű hátráléki adómennyiséggel szemben erélyesebb rendszabályok fogantatba vételére utasítatik.

Az adófelügyelő több adóhátráléki tartozásokért több ingatlan birtok eladását hozza javaslatba.

Kir. tanfelügyelő Moldován Gergely határozati javaslatot terjesztett a közig. bizottság elé a tanügyi czélokra szánt szesz, bor, sör stb. b. hozatali vámok haszonbérbe adására nevezve. A közig. bizottság e javaslatot magáéva téven: az átírat ily értelemben a tanáshoz megtehetőn határozotott. Ugyszintén a megye területén általános életbe léptetendő ipar oktatás megkezdhetése czéljából tett azon indítvány is méltó pártolásra talált, a melyben a szbirákhoz oly értelemben javasolja egy átírat megteletét, hogy a szolgabírák vizsgálják meg és jelentéské be, hogy a különböző vidék viszonyainak melyik iparág felelne meg s melyik volna ott legsikeresebben meghonosítható.

Előterjeszti tanfelügyelő ur a topánfalvi járás némely egyház községeinek folyamodványait, a melyben kéri, hogy a közig. bizottság őket a törvény szerint kötelező nyugdíjalap javára teendő költségek további hordozása alól mentse föl, mivel ok a g. keleti és gr. kath. egyházhatóságok alatt álló nyugdíjalap javára ugyis megadoztának. Tekintettel azonban arra, miszerint a válás- és közoktatásügyi miniszteriumnak mult évi nov 15-én 19153. sz. a. kelt rendelete a gr. keleti nyugdíj-intézet felállítását megtagadta, s így a községek a törvény szerinti kötelezettség alól fel nem menthetők egy tiltott nyugdíj intézetjavára, tanfelügyelő indítványozása folytán utasítva lesznek a szbirák, hogy említett felekezeti tanítóit s egyházközségeket a nyugdíj megadoztatás törvénytelenségére figyelmeztessék, azok felhajtását tagadják meg.

Tanfelügyelő jelentése szerint a felvinczi állami leány-oskolához még egy leány-tanítói állomás rendszeresítése szükségesnek, ez iránt a telterjeszés az illető miniszteriumhoz megtétetni határozotott.

Csekme Béla kir. ügyész a szokásos havi jelentése után előterjeszti a tordai kir. tszéknél az 1877-ik évben büntett miatt elítéltek kimutatását.

A kir. ügyész az iránt interpellálta az alispánt hogy a Plevna eleste öröme Topánfalván történt rendzavarásokkal szemben a szbiró által elköveztett azon mulasztás megtorlása végett, hogy e kihágásról az alispáni hivatalhoz nem tett hivatalos jelentést, meglett-é ellene a fegyelmi eljárás indítva, s ha nem: mi akadályozta annak meg nem indítását?

Alispán urnak az interpellációra tett megnyugtató válaszát kir. ügyész köszönettel tudomásul veszi.

Tisztügyész Bartha Gergely fegyelmi eseteket adott elő melyek nagyobb részint az alispáni II-od fokú határozat értelmében lettek III-ad fokban is a közig. bizottság által eldöntve.

Mielőtt főispán ur a gyűlést bezárta volna, Moldován Gergely tanfelügyelő azon indítványát terjesztette elő, hogy tekintettel arra miszerint a topánfalvi járás igazságszolgáltatás tekintetében maig sines Torda-Aranyosmegyébe kebeleztve tekintettel arra, hogy ezen anomalia a közügy érdekeire is zavarolag képes hatni, közigazgatás tekintetében a nevezett járás e megyéhez, igazságszolgáltatlan pedig a fehérvári gyutas tekintetében kir. tszék területéhez tartozván, s tekintettel arra, hogy e bekebelezést maga a

TÁRCZA

IX. Pius életéből.

A IX. Pius jellemző apróbb vonásokból, egyes megjegyzéseiből, ötleteiből, stb. már életében tömérdek sok járt szájról szájra, vagy jegyeztetett föl egyes alkalmakkor. Hosszas és eseményekben oly gazdag uralkodása rendkívüli sok alkalmat is nyújtott az ily apró vonások szaporodására.

A csalhatatlanságában vetett hite oly erős gyökeret vert meggyőződésében, hogy annak legesekélyebb kétségbe vonását is úgy tekinté, mint a kezdettől óta fennálló katolikus igazságoktól való elpártolást. — „Mint Abbate Mastai — mondá egy izben — hiszek a csalhatatlanságban, mint pápa érzem is.“

Egy alkalommal pedig, midőn Guidi bibornok vele szemben a tradícióra hivatkozott, így felelt: — „A tradíció én vagyok.“ Nem kevésbé büszkemonadás, mint a XIV. Lajos „Pétat c'est moi“ („az állam én vagyok“) szava.

Mint embert a legszeretetre méltóbbnak, kegyesnek, nyájásnak és fölötté jó-

Midőn pár év előtt a bajor követ, gróf Tauffkirchen neje kihallgatáson volt nála, nem mulasztá el kifejezni örömét ő szentsége friss egészségi állapota és jó színe fölött. — „Az nagyon természetes, grófnő, — mondá a pápa — hiszen csak két hete, hogy a müncheni katolikus legény-egylet tagjává választott.“

A római nők azt hitték fölőle, hogy meg tudja verni a szemével, a kire rá néz. A pápa tudta, hogy ez a babona el van terjedve és sokat élcelt fölőtte bizalmas körben. Egyszer a Monte Picion szétálva, egy campagnei kis leánynyal találkozott, a ki gyümölcsös kosarat vitt a fején. A mint a pápát meglátta, úgy megijedt, hogy leejté kosarát, s a sok szép szőlő, barack mind szétmállott. — „Tessék! Ezt is az én gonosz szemem okozta, — mondá a szent atya — s négy aranyat adott a kis leánynak.“

Egy izben a pápa a vatikáni képcsarnokban fiatal német művészt talált, elmerülve Raphael foligno madonnája szemléletén. Megkérde: nem művész-e, szeretne-e Rómában tanulni? A fiatal ember igenlő válaszára a pápa megígérte, hogy a st. lucai akadémiába fogja

adni, a többi aztán magától jön. — „De én protestans vagyok“, sohajtott a fiatal ember, szomoruan. — „Annál nagyobb szükséged lesz Rómában az én pártfogásomra,“ volt a pápa válasza.

Humora öregségében sem hagyta el, sőt még arra is élcelt. Csak nem rég olvastuk egy külföldi tudósnak adott válaszát, a ki azt mondá, hogy Róma régiségeit jött tanulmányozni. — „Akkor jó helyre jött ön, — így szólta a pápa — most mindjárt elkezdheti rajtam, mert Rómának én egy olyan régisége vagyok.“ Betegségben is megboszulta magát olykor humorával, egy-egy szelid élceltet mondván rája. — „Ez az én rheumatismusom — mondá még nemrég egy kinos roham alatt — öregségemre még egész csilagvizsgálót csinált belőlem. Ugy meggyötör, hogy még fényes délben is csilagot látok.“

Utóbbi években nem hagyta el a Vatikánt soha, de órákig eltűnt elől annak gyönyörű, nagy kertiben s ilyenkor elszállt tekintete a szász kápolnája Róma fölött a Quirinalig, melynek ormán az egyesült Olaszország háromszínnű lobogója lengett, s lehet, hogy ilyenkor a pápa elbusult, — de nem az öreg Mastai Ferreti.

járás is ohajtja, egy felirat intéztesék az igazságügyminiszter ur ő nagyméltóságához, a melyben ez anomáliának megszüntetése kérelmeztesék.

A közigazgatási bizottság a feliratnak felterjesztését osztatlan tetszéssel fogadván, a felirat szerkesztésével főjegyző Rédigér Bélát bízta meg s ezzel az ülés végét érte.

H i r o k.

— **Mozgositás Erdélyben.** Az erdélyi katonai parancsnokság — a mint hírlik — megkapta a rendeletet, hogy a legközelebbi napokban öt napi határidő alatt az erdélyi részekben elhelyezett hadsereg összes tartalékossai és a honvédség szabadságossai be fognak hivatalni.

— **Friss „Közvélemény“ a la friss virsli.** Mintegy hét óta háusirozó zsidó jár városunkban háziról házra s árulja a friss „Közvélemény“-t potom 5 krajczárért. Ugy látszik a szamosújvári patika-párt városunkban propagandát ohajtana csinálni az országház amphibi-umának a lüggetlen szabadelvűeknek. E hirt csak azért említjük meg, hogy egyszerűsödött az is regisztrálhassuk, miszerint városunk józanészű polgársága nem akar feülni a pénzen árult Közvéleménynek, s úgy gondolkozik, hogy az 5 krral inkább vesz 5 árkus tiszta papírt, mint egy iv piszkos rongyot.

— **Vasuti baleset.** Lapunkat értesítik, hogy Hos-zuasznál a vonatról egy conductor lebukott, a vonat rajta keresztül ment és testét ketté metszette.

— **A bagatell törvény,** vagy is a kisebb polgári peres ügyeket tárgyzó 1877-ik évi XXII. t. ez. hivatalos, híteleles kiadványa, az eredeti budapesti nyomdai árban, ugyszintén a nagyméltósága bel és igazságügyi miniszter urak által kibocsátott ügyviteli rendszabályok, valamint az ebben közölt minták szerinti nyomtatványok, és kezelési könyvek, s z e r f e l e t t o l e s á r o n k a p h a t ó k V o l e z é s T á r s a k ö n y v k e r e s k e d é s e b e n T o r d á n.

— **A sorozás megyénkben** e hó 15-én kezdetét vette.

— **A tordai önkéntes tüzoltóegylet** saját pénztára javára Február hó 23-án a „Kasinó“ termében zártkörű táncestélyt rendez, belépti-jegy személyenként 60 kr. Jegyek előre válthatók a Takarékos és Kiszegítőpénztár-egylet helyi ségeiben. Kezdeté este 8 órakor.

— **Meghívás.** A „tordai dalkör“ ez évi rendez közgyűlését f. év február 24-én d. u. 3 órakor tartja meg a ref. leány-növeldé helyiségében, melyre a „dalkör“ pártoló és működő tagjai megjelenni tisztelettel kéretnek. A közgyűlés tárgysorozata: 1) Elnöki megnyitó beszéd. 2) Titkári jelentés a „dalkör“ mult évi állapotáról. 3) Pénztárnoki jelentés. 4) Az új tiszviselők és választmányi tagok választása. 5) Az alapszabályok módosítása. 6) Indítványok. Tordai, 1878. február 18-án. Miksa Elek, elnök. Iszlai Márton, h. titkár.

— **Az adóvégrehajtó,** mint szívesen látott vendég. Lonpérton egy özv. asszony. — kinek, már két év óta meghalt férje vadászattal is foglalkozott — az örökségül rámaradt fegyverért, mivel, azon a legjobb akarattal sem tudott tudadni, mind ez ideig fizette a fegyver-adó. E kellemetlen, s minden haszon nélküli kiadástól — esodálatos — az adó-végrehajtó mentette fel, ki közelebről a fegyvert adóhátralékért lefoglalta. A szegény asszony áldása kíséreti most, a máskor átokkal fogadott végrehajtót.

— **Gr. Szapáry Imre,** kinek haláláról már tegnap és tegnapelőtt megemlékeztünk, a boszu áldozata lett. Bizonyos Toth Ferencz nevé hadnagy ugyanis részegeskedése miatt gyakran

jelent meg szabályellenes állapotban a gyakorlatokon, s habár a gróf mindannyiszor jelentékeny szelidséggel bánt vele a bosszualló ember belopodózt előljároja lakására s két revolver lövéssel meglötte. Ekkor kijött, felült lovára, szolgáját jászapáthi Tapsi Jánost a szolgálati lora ültette, s mindketten megszöktek; egy öreapat utánok ment, de a jászapáthi táján nyomukat veszté. Minden irányban honvédségi és közshadseregéből való csapatok indultak ki nyomozására, s mint az „Ellenőr“ málszára írja, a gyilkost Jász-Kiséren már el is fogták.

— **A gr. Szapáry Imre gyilkosa** Toth Ferencz elleni vizsgálati eljárást illetőleg — a M. H. értesülése szerint — Weinzierl őrnagy hadbíró, Fehérvári Frigyes főhadnagy alhadbíró, és Döry alezredes, már leküldettek Jászberénybe a dandárparancsnokságtól, hogy ott a tényálladékokat fölvegyék, a kihallgatásokat eszközöljék és a haditörvényszéket megalakítsák. E törvényszék az őrnagytól lefelé minden rangfokozat egy egy képviselőjéből fog állni. Az ítéletet Jászberényben hozzák és ott is hajtják végre, ha csak a legfelsőbb megkegyelmezés melyre ezen esetben alig lehet kilátás, más irányban nem fog intézkedni. Tóthról különben azt mondják hogy jó katona volt.

— **Egy községi bíró kitüntetése.** Maglód község f. hó 13-án emelkedett ünnepélynek képezte színhelyét. Mint ugyanis lapunknak írják, nevezett napon jelent meg Dubraviczky Elek, a járás új szolgabírája, Maglódon, hogy kézbesítse Glózik István derék községi bírónak az ezüst érdem keresztet, melylyel sok évi hű és sikeres szolgálatai jutalmául a király által kitüntettetett. Ez alkalommal a szolgabíró alkalomszerű beszédet tartott, mire Wodianer Béla községi képviselő bemutatva a község bíráját, elősorolva érdemeit. A községi képviselőtestület nevében Dobozi István községjegyző üdvözölte a szolgabírót. Az érdemrend feltűzése után az ünnepély véget ért, melyet barátságos lakoma követett a jegyző házában.

— **Garibalditábórnok** utóbbi gyöngékedése, melyet római táviratok oly aggasztónak tüntettek föl, teljesen elmúlt. Mint párisi lapokban olvassuk, a tábórnok kifejezte azon szándokát, hogy a világiállítást megnyitására Párisba fog utazni.

— **Boyton kapitány,** a hirneves ászo — mint párisi lapok távirataiban olvassuk — csakugyan megtette a Tajó folyón azon vakmerő utat, melyet nem rég jelezte. A Gitano melletti vizesés és örvényeken Boyton életveszély között uszott át. Február 9-én 4000 embernél több gyűlt össze a gitanoi nagy vizesés mentén, hogy megbámulhassa a vakmerő uszót, kit a magas sziklákról lezuhanó víz pehely gyanánt sodort a kavargó örvénybe. Boyton azonban nem zuzta össze magát a szirteken, mint legtöbben vélték, hanem épen uszott tovább. Másnap Alcantarába, onnan pedig a már portugál területen fekvő Abrantésbe érkezett, honnan tovább uszik Lissabonig.

— **Pánszláv üzemek.** Liptó-Sz. Miklósról írják az „Egyet.“-nek, hogy az ottani tótak kevés kivétellel nyíltan kezdik hirdetni a magyarok és zsidók kiirtását. Ha valaki társaságukban magyarul beszél gnyolják és elhalgattatják. F. hó 10-én egy a pánszlávok által rendezet táncvizsgálommal összekötött szini előadáson, midőn a szünóra alkalmával néhány fiatal ember magyarul beszélgetett, ezért egy Hurbán nevű ügyvéd — a hirhedt emlékü 48-iki tót vezér öcsöce — által megtámadtattak, s talán nagyobb összekocczásra kerül a dolog, ha a fiatal emberek, látván az ellenfél roppant többségét, a magyar társalgással föl nem hagynak. — Idaig juttunk! „Adj a tótnak szállást, kiver a

házadból.“ E közmondás szóról szóra kezd teljesülni.

— **Ozman pasa,** mint Charkowból írják, most már nem zárkozik el annyira a külvilágtól. Január 25-én meglátogatta a színházat, mely alkalommal főleg a zenekar kedvező benyomást gyakorolt rá. A rendező kérésére Ozman pasa, bejegyezte nevét a színház vendégekönyvébe, ekkép: „Maréchal Hazi Ozman pasa.“ Szünet közben a színészek öltözőjébe ment, hogy dohánnyozhassék. Ozman pasa, kiről sokáig azt állították, hogy nem tud franciául nem csak jól beszél és ir francziául hanem orosz nyelven is eléggé jól társalog. Folyvást török egyenruhát visel s kardjától soha sem válik meg.

— **El nem ismert rendjel.** Egy bécsi kereskedő, kit Milán fejedelem a Takova rendjellel tüntetett ki, kérvényt nyújtott be, hogy a rendjelt elfogadhassa és viselhesse. Hír szerint azonban illetékes helyről megtagadták a folyamodó kérését azon okból, mivel Szerbia függetlensége, ezzel egyszerűsind rendjel adományozási joga eddig még nincs elismerve. Szolgáljon ez tudomásul a Takova-rend többi tulajdonosainak.

— **A magyar hirlap irodalomról** idős Szinyoei József érdekes kimutatást közöl a „Vasárnapi Ujság“-ban. Átvesszük belőle a következő pár adatot: Az első magyar hirlap 1780-ban jelent meg Pozsonyban. Budapesten 1806-ban indult meg az első magyar hirlap; jelenleg pedig 285 magyar hirlap s folyóirat van. A magyar korona országai-ban megjelenő összes hirlapok és folyóiratok száma (a magyar nyelvűeket is ide érte) 453. Román nyelven összesen 15 jelenik meg.

— **A pápa hagyatéka.** A táviratokban már említve volt, hogy a pápa íróasztalában a végrendelet mellett egy csomagot találtak, mely a halász gyűrűvel és a Mastai család pecsétjével volt lepecsételve és a felirattal ellátva: „Utodomnak.“ Mint Fanfulla jelenti, a bibornok camerlinge e csomagot az új pápának fogja kézbesíteni. Az íróasztal egyik fiokjában találtak még 80,000 scudit aranyban és francia bankjegyekben, ez idő szerint még nem ismerik e pénzösszeg rendeltetését. Ugy hiszik, hogy a pápa külföldi és olaszországi pénzüveletekkel biztosította utódja civilistáját; e célra letett 126 millió lírát részben a párisi Rothschild háznál. A pápai udvar költségei, beleértve az exequatur nélküli püspökök regély-pénzét, 650,000 frankra rugnak.

KÖZGAZDASÁG.

A függetlenségi harc előtt. — Az 1848-9-ik év alatt és után.

(Pár vonás közgazdasági állapotunkból)
(Folytatás.)

Egész 1848-ig huzodtak el ezen hátrányos körülmények, — melyek nem egyebet, mint a kiváltságos nemesi rend fentartását és megerősítését célozták. A nemzeti rend, a kiváltságos osztály megerősödött, de ezzel együtt teremtettek ez intézkedések igen nagy számmal bíró jobbágyságot és proletárt, erőteljes közép-rend, mely e két szélsőséget áthidalni képes lett volna: nem fejlődhetett ki. — A fejlődés el lett szorítva, javítás befektetés és erélyes munka nem jöhetett létre. — Tőke-gyűjtési ösztön, hitel és biztosítási ügy, a mezeigazdaszatnak iparral egybekapcsolása csak a szerény ohajtások közé tartozott. Ipar és kereskedelem a nemzet gazdasági tényezők fejletlensége miatt a fejlődésnek legalább fokán állott. — A termelés elég bőséges volt; mert az csak magán szükséglet fedezésére szolgált, a gabna kereskedést még nem esmerték. — De egy tekintetben előbb állottak őseink min

mi s ez az őstermelésnek egyik ága: az allattenyésztés volt s ennek kiválóan egyik része a lótenyésztés. Ez ág művelésére már a folytonos hadviselés miatt is utalva voltak el deink, de más részt mint kitűnő lovasok s e téren valódi sport emberek a szép paripák iránt különös előszeretettel viseltettek.

E futó pillantás könnyen villágosságba helyezi előttünk hazánk közgazdasági állapotának képét. — A helyzet tarthatatlanságát a harminczas években már sokan belátták, ekkor indult meg egy üdvös mozgalom a nemes gróf Széchényi kezdeményezésére, a ki hazánk közgazdasági irodalmának megteremtője volt. „Hitel, Stadium“ „Világ“ s több más dolgozataival felrázta a nemzet dermesztő álmából s örökre emlékeztetes jós-szavaival „Magyarország nem volt: hanem lesz!“ egy óbb jövőt tüntetett fel, a már kétségeskedő nemzet előtt. — Ez időben kezdett foglalkozni hazánk közgazdasági viszonyaival a komoly, higgadt és a dolgok mélyére tekintő gróf Desewfy is. — Mindkettő szóval és tettel egyaránt példát adott s eddig még nem észlelt mozgalmat indított meg közgazdaszatunk terén. — Mindkettő a esenes és békés fejlődés, építés és javítás embere és ellenzője a haladás fegyverrel kierőszakolásának.

A fellépést siker koronázta, a menyiben már az 1840-ki országgyűlés az előbb emített két férfit és a Károlyi s Bathiány grótok nemes fellépése következtében a VII. tvek. 9 §-ban kimondja „hogy a földesur és jobbágyai, a jobbágyi terhek megváltása felett szabadon intézkedhetnek“ s magukat minden teher és szolgálat alól örök időkre felmenthetik. Azonban mindezen célszerű intézkedések hajótörést szenvedtek az ügy bonyolultsága s a földesurak makacs ellenességülésén. — A korábbi állapotok mitsem változtak a jobbágy tovább is szolgálta maradt s türte sanjuru állapotát.

A megváltás elvileg ki lett ugyan mondva, de annak részletei és modozatai felett nem bírtak és nem is akartak egyezsége lépni. A kísérletek ez ügyben elhuzodtak egész 1848-ig a midőn a középkor ezen intézményeit a szabadság szelleme végkép elsöpörte.

(Folyt. köv.)

Piaczi árjegyzék.

a tordai vásárra 1878. február 16. hozottí tárgyaknak

1 hectoliter: t. buza 8 frt. 50 Tavasz tisztabuza frt. — Elegybuza 7 frt. — kr. rozs 6 frt. — Árpa 4 frt. 25 kr. Zab 2 f. 50 kr. Törökbuza 6 frt. 25 kr. méter mázsa széna kötetlen 2 frt. 50 kr. Alomszalma 1 méter mázsa 36 kr. Tüzifa köbmöter 3 frt. 20 kr. Marhahur 1 kilogramm 36 kr. Disznóbus 1 kilogramm 48 kr. Turó 1 kilogramm 56 kr.

Bécsi Tőzsde.

1878. 19/2.

Magyar arany-járadék	91.90
Magyar) kincstári utalvány 1 kibocsát.	117.—
Magyar) kincstári utalvány 2 kibocsát.	110.50
Magyar kel.-vasut elsőbbség 2 kib.-csát.	7.4—
Magyar állami kötvény 1876.	66.50
Magyar vasuti kölcsön	98.—
Magyar föld-bermensesítési kötv.	78.20
Temesvári földteherment. kötv.	77.50
Erdélyi földteherment. kötv.	76.50
Horvát-Slavon földteherment. kötv.	84.—
Magyar szőlődézma váltáság kötv.	81.25
Oszt. egységes államadósság papban 63.60	
Oszt. egységes államadósság ezüsbén 66.95	
Oszt. aranyjáradék	75.—
1860. állam sorsjegye	111.75
Oszt. nemzeti bankrészevény	798.—
Oszt. hitelrészevény	231.75
Magyar hitelbank	222.75
Ezüst	104.75
Cs. k. arany	5.61
Napoleonpor	9.46 1/2
Német bírod. mark	58.30
London	118.25

Felelős szerkesztő és kiadótlajd. Volz B.

VOLCZ és TÁRSA

Könyv és Papirkereskedésében Tordán kaphatók:

Vonalzott és tiszta könyvek; Hivatalok, egyletek magányzók, ügyvédek kereskedők, jegyzők és mindennemű iparral foglalkozók részére, vászonba vagy papirba kötve dús választékban. Másoló könyvek Kereskedők, Irodák sat. részére:

Román Népdalok és Balladák Moldován Gergelytől 1 frt. 20 kr. helyet csak 1 frt. o. é.

Iskolai könyvek Alsó- és Felső Népiskolák, Községi valamint felekezeti Iskolák részére is dús választékban.
Vers személyvények Bálint Gyulától ára 25 kr.
Az Illem és Tisztesség arany szabályai ára 25 kr.

Önsegély, Orvosi tanácsadó több bonczani ábrával. Dr. Ernst L.-től ára 2 frt.
Selbsthilfe, ärztlicher rathgeber mit mehreren anatomischen abbildungen von Dr. Ernst L. ára 2 frt.

Előfizethetni – illetőleg előjegyeztetni – lehet a következő művekre:

Kálmán a Szegedi Lelencz vagy Konstantinápoly rózsája című nagyhatású regényre TIHAMERTŐL, mely a folyamatban levő keleti háborut öleli fel és ebből meríti tárgyát, egyes füzet mely összeg a füzetek átvételekor fizetendő. ára 25 kr.

Az Ördög fia című regény füzetekre. ára 25 kr.
Ugyan ezek német nyelven is megrendelhetők.
Továbbá Szulejka vagy a Három Gyöngye című regény füzetekre. 25 kr.
Ugyan e művek megrendelői rendkívüli kedvezmény árakon megrendelhetik azok

OLAJNYOMATU JUTALOM KÉPEIT is VÁSZONRA SZÉLES ARANYKERETBEN,

megtekinthetők e képek valamint megrendelési feltételei is

Az ÖRDÖG ASSZONY régebbi megrendelői, annak folytatását szintén fenn irt könyvkereskedés által legbiztosabban eszközölhetik.

Vidékre járó ügynökünk szintén elfogad minden nemű előfizetést és előjegyeztetést.

Sz. 351. 1878.

Hirdetmény.

Több Puszta Egresi birtokos kortsmai regále joga az 1878-ik február 25-ik napjától számítandó 3 egy más utánni évre — alol irt hivatali irodában a folyó évi február hó 20-ik napján délelt 10 órakor nyilvános árverés utján ki fog adodni — vállalkozók felhivatnak 50 frt. bánat pénzel ellátva a fen irt napon és helyen meg jelenni — kellő bánat pénzel ellátott s rendesen felszerelt zárt ajánlatok az árverezési megkezdése előtt elfogadtatnak — az árverezése feltételek az árverezés napján ezen hivatalnál megtekinthetők.

Aljára február 7. 1878.

S z a b ó.
szolgabíró.

(3—3)

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásának ismert

Dr. Kiesow-féle Elet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvártt kapható.

(16 21 — 12)

Figyelemreméltó idegbajok- és nehézkórban szenvedőknek

Legujabban feltalált gyógymód
Számptalan hálaíratot
mutathat fel sikeres gyógyításról
Sylvius Boas

Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

(15—80 102)

SYLVIUS BOAS urnak

az **Auxilium orientis** feltalálója
Specialista idegbajokban

A „Tribüne“ 182-ik számában következő cikket hozza.
Ha mindjárt nem tagadhatni, hogy újabb időként a gyógyászat terén könnyhívők, kizsákmányolása a legkülönfélébb kísérletek tetteinek nevezetesen a sok titkos szerekkel való üzérkedés tetőpontját érte azt sem lehet eltitkolni hogy számtalan segédszereket mutathat fel az újabb gyógyászat melyek a legbiztosabban hatnak s mégis kevésbé ismeretesek. Ezek közé tartozik az **Auxilium orientis**. A kelet mostanig alig ismert gyógyfűveiből készítették s a vegyész és a orvosi kar első tekintélyei által megvizsgáltatott. Eltávolítja a legnagyobb fokú nezhézkórt mell és gyomorgörcsöket. Ki a most nevezett betegségeket s az azoknál akalmattatni szokott szerek hatástalanságáról tudomásával bir az minden esetre nagyra fogja becsülni e gyógyszer számtalan hálaíratkozat bizonyítja sikerét A betegség s annak alapotáról beküldött értesítésre megküldöm gyógyszer melyhez egy részletes utasítás van assatolva. Melegen ajánljuk tehát **Sylvius Boas** urat Berlin, (Friedrichstrasse 22, 1. Etage) mint ideg bajokban egyedül boston kezelő orvost már csak azért is miután díjat csak sikeres gyógyítás után fogad el.